

I. SOCIALINĖ POLITIKA IR SOCIALINIS DARBAS

SOCIALINIO DARBO STUDENTŲ POŽIŪRIS Į TARPTAUTINĮ SOCIALINĮ DARBĄ¹

Doc. dr. Jolanta Pivorienė

Mykolo Romerio universitetas
Socialinių technologijų fakultetas
Edukologijos ir socialinio darbo institutas
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas (8 5) 271 4716
Elektroninis paštas jolantapiv@mruni.eu

Pateikta 2014 m. sausio 21 d.
Parengta spausdinti 2014 m. kovo 23 d.

doi:10.13165/SD-14-13-1-01

Santrauka

Nuo 1943 m., kai pirmą kartą buvo pavartotas tarptautinio socialinio darbo (toliau – TSD) terminas (Qingwen, 2006), jo samprata ir turinys kito, kol XXI a. pradžioje tapo dažnu socialinio darbo teoretikų ir praktikų diskusijų objektu, tačiau Lietuvoje šis reiškinys iki šiol yra mažai tyrinėtas. Straipsnyje pateikiami atlikto kiekybinio tyrimo duomenys apie socialinio darbo baigiamojo kurso studentų požiūrį į TSD bei jų galimybes ir įsitraukimą į TSD studijų metu. Taisyti teorinis (mokslinė literatūros analizė) bei empirinis (anketinė apklausa) tyrimo metodai. Anketinės apklausos metu buvo pasirinkta apklausti generalinę aibę, t. y. visus tuo metu vieno universiteto baigiamajame kurse studijuojančius socialinio darbo studentus.

Tyrimo duomenys rodo, kad respondentai pritaria daugumai TSD apibūdinančių teiginių, neutraliau pasisakydami apie globalizacijos poveikį socialinio darbuotojo klientams. Jie akcentuoja TSD svarbą paslaugų gavėjams ir reikšmę socialinio darbo plėtrai, mažiausiai siedami TSD su pačiu socialiniu darbuotoju. Daugiau nei pusė respondentų nėra bendravę su užsienio studentais studijų metu, bet beveik pusė yra susidūrę su ne iš Lietuvos kilusiais klientais praktikos metu. Iš esmės nedidelė studentų TSD patirtis lemia ir jų ateities planus, kuriuose TSD skiriama mažai vietos. Studijų universitete metu studentai dažniausiai įsitraukia į TSD dalyvaudami konferencijose, paskaitose, projektuose ir seminaruose. Tyrimo duomenys rodo, kad

1 Dėkoju studentei Anai, surinkusiai ir parengusiai duomenis analizei.

aktyviausiai tai skatina juos daryti dėstytojai, kurie iš esmės tampa pagrindiniais įsitraukimo į TSD iniciatoriais universitete. Apibendrinat tyrimo duomenis galima teigti, kad universitetas sudaro galimybes įsitraukti į TSD veiklas, tačiau studentai jomis pasinaudoja tik iš dalies. Viena iš galimų tokio reiškinio priežasčių gali būti mažas viešosios nuomonės ir profesinio socialinio darbo lauko dėmesys TSD Lietuvoje.

Reikšminiai žodžiai: *požiūris, tarptautinis socialinis darbas; įsitraukimo į tarptautinį socialinį darbą būdai; studentų patirtis ir įsitraukimas į tarptautinį socialinį darbą.*

Įvadas

Nuo 1943 m., kai pirmą kartą buvo pavartotas tarptautinio socialinio darbo terminas (Qingwen, 2006), jo samprata ir turinys kito, kol XXI a. pradžioje tapo dažnu socialinio darbo teoretikų ir praktikų diskusijų objektu. Minėtini daugelis autorių (Healy, 2001; Hare, 2004; Lyons, 2005; 2006; Tripodi, Potocky-Tripodi, 2007; Hugman, 2010; Fraser, 2011; Midgley, 2011; Seden et al., 2011; Cox, Pawar, 2013 ir kt.), kurie išsamiai ir įvairiapusiškai analizavo TSD reiškinį. Tuo tarpu Lietuvoje tyrimų ar teorinių svarstymų šia tema stokoja. Socialinis darbas nuo jo atsiradimo XX a. pabaigoje Lietuvoje dažniausiai analizuojamas nacionaliniame kontekste (Bagdonas, 2001; Jurkuvienė, 2003; Lazutka, Pivorienė, Eidukevičiūtė, 2004; Švedaitė, 2006, Bagdonas, Lazutka, 2007; Varžinskiene, 2008; Pivorienė, 2004, 2010 ir kt.), nesigilinant į jo tarptautiškumo aspektą. Tuo tarpu socialinis darbas kaip pasaulinis reiškinys, užimantis reikšmingą vietą pasaulinėje darbo rinkoje, yra dokumentuotas tarptautinių organizacijų apibrėžimuose. TSD aktualumą suponuoja ir faktas, jog Tarptautinė socialinių darbuotojų federacija ir Tarptautinė socialinio darbo mokyklų asociacija prieš keletą metų inicijavo plačią pasaulinio lygio diskusiją apie tarptautinį socialinio darbo apibrėžimą, kuris po ilgų svarstymų bus patvirtintas 2014 m. vasarą vyksiančioje šių organizacijų konferencijoje (The International, 2014)).

Midgley (2011) teigia, kad socialinės realybės globalizacija ir modernybė kelia iššūkius socialiam darbiui ir stiprina tarptautinio socialinio darbo poreikį. Net jei socialinis darbuotojas tiesiogiai neišsitraukia į tarptautinę profesinę veiklą ar ja nesidomi, jis turi suvokti globalių pokyčių veikiamą aplinką, kurioje dirba. Seden ir bendraautoriai (2011) skiria keturias tarptautinio socialinio darbo formas: veikla nacionaliniu lygmeniu, pvz., darbas su migrantais, tarptautinis įvaikinimas ir pan., t. y. veikla, vykdoma gimtojoje šalyje, bet sąveikaujant su kitomis kultūromis; profesiniai žinių, įgūdžių, patirties mainai, ši veikla gali būti arba nebūti susijusi su fiziniu buvimu kitoje šalyje, pvz., dalyvavimas konferencijoje gimtojoje šalyje arba užsienyje; tarptautinė praktika, dažniausiai suprantama kaip socialinis darbas užsienio šalyse ar tarptautinėse organizacijose; socialinė plėtra tarptautiniu mastu, atsirandanti kaip anksčiau pateiktų formų derinio rezultatas. Tarptautiškumas socialiniame darbe suvokiamas kaip profesiją stiprinantis veiksnys, o tarptautinį socialinį darbą išmanantis ir praktikuojantis socialinis darbuotojas ne tik kaip kompetentingasis, bet ir kaip daugiau galios turintis profesionalas.

Didėjantis TSD aktualumas pasaulyje ir mažas dėmesys jam Lietuvoje suponuoja pristatomo tyrimo problemą ir mokslinį reikšmingumą. 2013 m. buvo atliktas žvalgomas TSD raiškos Lietuvoje tyrimas. Šiame straipsnyje pristatoma viena tyrimo dalis, t. y. studentų požiūrio tyrimas. Keliami tyrimo klausimai: koks studentų požiūris į TSD ir kokios yra galimybės studentams įsitraukti į TSD veiklą. Objektas: studentų požiūris į TSD reiškinį. Straipsnio tikslas: atskleisti socialinio darbo baigiamojo kurso studentų požiūrį į TSD bei jų galimybes ir

įsitraukimą į TSD studijų metu. Taikyti teorinis (mokslinės literatūros analizė) bei empirinis (anketinė apklausa) tyrimo metodai. Tyrime pasirinkta apklausti baigiamojo kurso studentus remiantis dviem prielaidomis: pirmiausia, jie gali retrospektyviai apžvelgti studijų metu buvusias galimybes įsitraukti į TSD ir reflektuoti, kiek jomis pasinaudojo, be to, tai greitai į profesinį socialinio darbo lauką išsėisiantys absolventai, kurie prisidės prie socialinio darbo ir TSD Lietuvoje sampratos formavimo. Anketinės apklausos metu buvo pasirinkta apklausti generalinę aibę, t. y. 74 tuo metu vieno universiteto baigiamajame kurse studijuojančius socialinio darbo studentus, tačiau du respondentai atsisakė pildyti anketą, o viena grįžo sugadinta, tad tyrimo duomenų apdorojimui ir analizei naudojama 71 anкета, tyrimo imtis – 71 respondentas, laikantis nuostatos, kad trys nedalyvaujantys generalinės aibės elementai nepažeidžia tyrimo patikimumo. Nors apklausta generalinė aibė, tačiau tyrimo imtis nėra pakankamai didelė statistinei analizei, tad straipsnyje duomenys pateikiami absoliučiais skaičiais. Dėl tos pačios priežasties netaikoma ir inferencinės statistikos analizė, pvz., nelyginama turinčių ir neturinčių TSD patirties studentų nuomonė.

Atliekant tyrimą buvo laikomasi tyrimo etikos reikalavimų: respondentai supažindinami su tyrimu, paliekama teisė atsisakyti dalyvauti apklausoje, užtikrinamas tyrimo dalyvių pateiktų duomenų anonimiškumas.

1. Tarptautinio socialinio darbo samprata

TSD sąvoka pirmą kartą pavartojo George'as Warrenas 1943 m. aprašydamas socialinio darbo praktiką įstaigose, kurios dirbo tarptautinėje plotmėje (Qingwen, 2006). JAV Socialinio darbo švietimo taryba 1957 m. pateikė tokią apibrėžimą: „tarptautinis socialinis darbas turi būti apribotas socialinio darbo tarptautinio lygio programomis, kurias vykdo tarpvyriausybinių įstaigos, pirmiausiai priklausančios Jungtinėms Tautoms, vyriausybinių ar nevyriausybinių įstaigos, vykdančios tarptautines programas (Healy, 2001, psl. 8 cit. pagal Steiną). Healy (2001) praplėtė šią sąvoką, pridurdama, kad „tarptautinis socialinis darbas identifikuojamas kaip tarptautinė profesinė veikla ir kompetencijos, kurie yra reikalingi veikiant tarptautiniu mastu socialinio darbo profesijos atstovams“ (psl. 28). XXI a. pradžioje dėmesys TSD padidėjo, jį tyrinėjo nemažai autorių (Hely, 2001; Hugman, 2010; Seden et al., 2011 ir kt.).

Hugmanas (2010) savo darbuose skiria vietinį, tarptautinį bei globalų socialinio darbo lygmenis. Vietinį lygmenį sudaro individai, šeimos, grupės ir bendruomenės, tuo tarpu globalus apima visą pasaulį. Anot autoriaus, tarptautinis lygmuo turi kelias reikšmes: jis apima dviejų ir daugiau tautų piliečius; pabrėžia santykius tarp tautų; turi veiklą atstovus keliose valstybėse; skleidžia socialines naujoves įvairiose šalyse.

Lyons (2006), atlikusi tyrimą dvidešimtyje šalių, TSD suskirstė į kelias grupes: pasikeitimai idėjomis ir patirtimi tarptautiniuose seminaruose, konferencijose, stažuotėse; lyginamoji socialinė politika; tarptautinių organizacijų veikla ir konvencijos; socialinis teisingumas; žmogaus teisės ir jų užtikrinimas; šalies problemų tarptautinės ir tarpkultūrinės dimensijos.

Healy (2001) tarptautinę veiklą suskirstė į keturias dimensijas: tarptautiniu mastu sujungta vidinė patirtis ir atstovavimas, kai darbuotojai tarptautinės patirties įgyja savo šalyje; profesiniai mainai, kurių metu skirtingose šalyse siekiama bendrų tikslų, taikomi praktikos metodai ir vadovaujamosi bendromis vertybėmis; tarptautinė praktika, kai patirties įgyjama atliekant praktiką užsienyje arba tarptautinėje įstaigoje savo šalyje; tarptautinės politikos plėtra bei atstovavimas, žmogaus teisių apsauga siekiant asmens gerovės.

Hugmanas (2010) pateikia penkis elementus, sudarančius TSD: socialinio darbuotojo patirtis už gimtosios šalies ribų; darbas su individualiais, šeimomis ar bendruomenėmis, kurių

kilmė skiriasi nuo tos šalies, kurioje dirba socialinis darbuotojas, pvz., migrantai, pabėgėliai; darbas tarptautinėse organizacijose, pvz., UNICEF, Tarptautiniame raudonojo kryžiaus komitete; bendradarbiavimas tarp šalių, kurio metu socialiniai darbuotojai apsieičia idėjomis dirbdami bendruose projektuose, būtina sąlyga, kad susitikimų metu veikla kirstų nacionalines sienas bei dalyvautų dviejų ar daugiau šalių atstovai, pvz., konferencijos; globalizacijos sukeltų nacionalinių problemų sprendimas, pvz., ekonominės krizės įtaka socialinio darbo klientams.

Kaip jau minėta įvade, Seden ir bendraautorai (2011) įvardina keturias TSD formas: veikla nacionaliniu lygmeniu; profesijos žinių, įgūdžių, patirties, praktikos mainai, nesusiję su fizinių asmens judėjimu; tarptautinė praktika užsienyje ar stažuotė tarptautinėje organizacijoje; tarptautinė socialinė plėtra.

Kiti autoriai (Cox and Pawar, 2013) pateikia pagrindines išsiliėjimo į TSD galimybes: tarptautinės socialinio darbo studijos, tarptautinė darbo ar praktikos vieta, mainų programos, savanorystės programos, tarptautinės konferencijos ir projektai, stažuotės užsienyje. Tripodi, Potocky-Tripodi (2007) priduria, kad tarptautiniai žinių ir patirčių mainai vyksta ir bendraujant su kitomis šalimis elektroniniu paštu, skaitant socialinio darbo žurnalus ir publikacijas, dalyvaujant konferencijose, švietimo ir praktikos vietų mainų programose. Midgley (2001) nuomone, tai padeda žmogui mąstyti globaliau, gerina gebėjimus ir padeda daug plačiau suprasti savo vaidmenį profesiniame pasaulyje, tačiau jis priduria, kad palyginti nedaug socialinių darbuotojų žino apie TSD galimybes ir pripažįsta jo reikšmę. To priežastimi autorius įvardina dėmesio sutelkimą į vietinio lygmens problemas bei menką supratimą apie pasaulines tendencijas.

Apibendrinant galima teigti, kad autoriai pasirenka įvairius TSD apibūdinimo kriterijus (1 lentelė).

1 lentelė. Tarptautinio socialinio darbo apibrėžimas
Table 1. Definitions of International social work

Veikla	Autoriai
Tarptautinė patirtis savo šalyje	Healy (2001), Hugman (2010), Seden et al. (2011), Tripodi, Potocky-Tripodi (2007)
Tarptautinė veikla užsienyje	Healy (2001), Hugman (2010), Seden et al. (2011), CoxandPawar (2013)
Tarptautiniai seminarai ir konferencijos	Lyons (2006), Coxand Pawar (2013), Tripodi, Potocky-Tripodi (2007)
Profesiniai mainai	Healy (2001), Hugman (2010), Coxand Pawar (2013), Tripodi, Potocky-Tripodi (2007)
Tarptautinės organizacijos ir konvencijos	Lyons (2006), Hugman (2010)
Lyginamoji socialinė politika	Lyons (2006), Healy (2001)
Globalizacijos sukeltų nacionalinių problemų sprendimas	Hugman (2010), Lyons (2006)
Tarptautinė socialinė plėtra	Seden et al. (2011)
Socialinis teisingumas	Lyons (2006)
Žmogaus teisės ir jų užtikrinimas	Lyons (2006)

Vieni skirsto veiklą į vykstančią šalies viduje ar už jos ribų, kiti labiau pabrėžia konkrečius TSD pasireiškimo būdus, tretį orientuojasi į globalias problemas ir plėtrą, tačiau visas klasifikacijas jungia vienas bendras aspektas: tai socialinis darbas, kuris apima daugiau nei vieną socialinę sistemą. Tyrimo metu buvo siekta atskleisti, kaip TSD suvokia socialinio darbo studentai Lietuvoje.

2. Studentų nuomonė apie tarptautinį socialinį darbą

Tyrimo metu prašyta studentų savais žodžiais apibrėžti TSD. Respondentai šią sąvoką apibūdino taip: „socialinių darbuotojų bendradarbiavimas su kitomis tautomis“, „su užsienio specialistais“, „...siekiant bendro tikslo“, „socialinis darbas su užsieniečiais“, „socialinis darbas su kitomis valstybėmis ir jų socialiniais darbuotojais“, „tai darbas su tarptautinėmis organizacijomis“, „socialinis darbas tarpkultūriniame kontekste“, „socialinių darbuotojų dalyvavimas tarptautiniuose projektuose“, „paslaugų teikimas tarptautiniu mastu“. Studentų atsakymai į atviro tipo klausimą apima daugumą užsienio autorių (Hely, 2001; Lyons, 2006; Tripodi, Potocky-Tripodi, 2007; Hugman, 2010; Seden et al., 2011; CoxandPawar, 2013) pateiktų tarptautinio socialinio darbo apibrėžimų kriterijų (žr. 1 lentelę).

Siekiant detaliau atskleisti respondentų nuomonę apie TSD buvo paprašyta įvertinti jį apibūdinančius teiginius (2 lentelė).

2 lentelė. Respondentų požiūris į tarptautinį socialinį darbą (N = 71)

Table 2. Attitudes of respondents to International social work (N=71)

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Globalizacijos procesas neigiamai veikia tarptautinio socialinio darbo klientų grupes	6	14	29	18	4
Socialinio darbuotojo bendradarbiavimas su vietinėmis ir tarptautinėmis organizacijomis daro teigiamą įtaką profesijos plėtrai	19	37	13	2	-
Tarptautinę patirtį galima įgyti tik už savo šalies ribų	6	16	22	23	4
Multikultūrinio bendradarbiavimo įgūdžių galima įgyti neišvykstant iš savo šalies	11	20	17	19	4
Užsienyje įgyta patirtis padeda geriau pažinti savo identitetą	23	32	11	4	1
Tarptautiniai mainai gerina socialinių darbuotojų švietimą ir kompetencijas	25	39	7	-	-

Respondentai labiau sutinka nei nesutinka su teiginiais:

„Socialinio darbuotojo bendradarbiavimas su vietinėmis ir tarptautinėmis organizacijomis daro teigiamą įtaką profesijos plėtrai“, „Multikultūrinio bendradarbiavimo įgūdžių galima įgyti neišvykstant iš savo šalies“, „Užsienyje įgyta patirtis padeda geriau pažinti savo identitetą“, „Tarptautiniai mainai gerina socialinių darbuotojų švietimą ir kompetencijas“ bei labiau nesutinka nei sutinka su teiginiu, kad „Tarptautinę patirtį galima įgyti tik už savo šalies ribų“, kas dar kartą parodo sutapimą su TSD moksliniais apibrėžimais. Teiginys „Globalizacijos procesas neigiamai veikia tarptautinio socialinio darbo klientų grupes“ sulaukė neutralaus vertinimo, t. y. daugiausiai atsakymų surinko „nei sutinku, nei nesutinku“. Nevienareikšmiška globalizacijos įtaka tarptautiniam darbui diskutuojama ir mokslininkų darbuose.

Tiriamieji prašyti įvertinti TSD svarbą socialinio darbo plėtrai, socialiniams darbuotojams bei jų klientams (3 lentelė).

3 lentelė. Tarptautinio socialinio darbo svarba (N = 71)

Table 3. Importance of International social work (N=71)

	Labai svarbu	Svarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Nesvarbu	Visai nesvarbu
Tarptautinio socialinio darbo reiškinys	27	26	17	1	-
Tarptautinis socialinis darbas paslaugų gavėjams	29	32	10	-	-
Tarptautinis socialinis darbas pačiam socialiniam darbuotojui	21	25	23	-	2
Tarptautinis socialinis darbas socialinio darbo plėtrai	37	28	6	-	-

Tyrimo duomenys rodo, kad respondentai suvokia tarptautinio socialinio darbo svarbą paslaugų gavėjams ir reikšmę socialinio darbo plėtrai, santykinai mažiausiai vertindami jos svarbą pačiam socialiniam darbuotojui.

Apibendrinant galima teigti, kad baigiamojo kurso socialinio darbo studentai žino apie tarptautinį socialinį darbą teoriniu lygmeniu, tačiau tarptautinio socialinio darbo praktikavimui teorinių žinių nepakanka. Tyrimo metu siekta išaiškinti, kokios galimybės sudaromos studentams įsitraukti į tarptautinį socialinį darbą ir kaip jie tomis galimybėmis pasinaudoja.

3. Studentų patirtis ir įsitraukimas į tarptautinį socialinį darbą

Moksliniai šaltiniai (Hely, 2001; Lyons, 2006; Tripodi, Potocky-Tripodi, 2007; Hugman, 2010; Seden et al., 2011; Coxand Pawar, 2013) įvardina įvairius būdus ir galimybes dalyvauti TSD. Respondentai pateiktas galimybes įvertino taip (mažėjančia tvarka): tarptautinę praktikos vietą, tarptautinius mainus su užsienio šalimis, stažuotes užsienyje, studijas užsienyje, tarptautinius projektus, bendravimą su užsieniečiais, iš užsienio atvykstančių

dėstytojų paskaitas, mokymosi kursus, užsienio mokslinių straipsnių skaitymą, dalyvavimą tarptautinėse konferencijose.

Teigiama (Dowling, Sextome, 2011), kad socialinio darbo tarptautiškumo aspektas išskyla ne tik tarptautiniu lygmeniu, bet ir vietiniu. Remiantis 2013 m. atlikto tyrimo (Pivorienė, Ūselytė, 2013), kurio metu buvo tirtos baigiamojo kurso socialinio darbo studentų multikultūrinės kompetencijos (N-81), duomenimis galima teigti, kad bendravimas su užsieniečiais universitete yra kintantis reiškinys. Visi multikultūrinių kompetencijų tyrimo dalyviai teigė studijų metu bendravę su užsienio studentais. Tuo tarpu iš 71 tarptautinio socialinio darbo tyrimo dalyvavusio respondento 49 teigia nėra bendravę su užsienio studentais studijų metu, bet 33 studijų metu atliekamos praktikos metu susidūrė su klientais, kurie yra kilę ne iš Lietuvos. Galima daryti prielaidą, kad studentų sąveikai su užsieniečiais socialinė realybė Lietuvoje yra palankesnė nei universitetinė aplinka. Nors iš kitos pusės, universitete sudarytos kitos galimybės įsitraukti į TSD veiklas, pvz., studentai teigiamai įvertino mainų programų reikalingumą: „gerai“ įvertino 68 respondentai, „nei gerai, nei blogai“ – 3, atsakymo „blogai“ nepasirinko nė vienas.

Detalizuojant dalyvavimą tarptautinėse veiklose, respondentai turėjo galimybę pasirinkti kelis atsakymų variantus. Rezultatai pasiskirstė taip: konferencijose dalyvavo 39, tarptautinėse paskaitose 34, projektuose 29, seminaruose 27, kursuose 8, studijų mainų programoje 5, stažuotėje 2. 13 respondentų pažymėjo, kad studijų metais nedalyvavo tarptautinėje veikloje ir argumentavo tuo, kad turėjo kalbos baimę – 7, nenorėjo – 3, dvejojo, ar sugebės suderinti mokslus ir veiklą, – 2, draugai nedalyvavo, dėl to jie nenorėjau būti vieni – 1. Nė vienas respondentas nepasirinko atsakymo, kad nedalyvavo dėl to, jog nežinojo, kad kažkas vyksta. Respondentų, nurodžiusių, kad jie dalyvavo tarptautinėje veikloje (N = 58), pagrindinė motyvacija buvo noras tobulėti – 24, dėstytojų paskatinimai – 19, smalsumas – 7, galimybė bendrauti užsienio kalba – 6, artimųjų paskatinimai – 1, 1 respondentas savo dalyvavimą argumentavo teiginiu „dėl įdomios informacijos pateikimo“. Dažniausiai respondentai informaciją apie tarptautines veiklas universitete gauna iš: dėstytojų – 47, universiteto internetinio tinklalapio – 9, socialinio tinklo „Facebook“ – 7, grupės draugų – 5, skelbimų – 2, vienas respondentas pasirinko atsakymą „kita“ ir nurodė „iš metodininkės“. Nė vienas studentas nepažymėjo varianto, kad „nežinojo, jog kažkas vyksta“.

Respondentai buvo paprašyti apibendrintai įvertinti savo patirtį socialinio darbo ir tarptautinio socialinio darbo srityse (4 lentelė).

4 lentelė. Respondentų patirties įvertinimas socialinio darbo ir TSD srityse (N = 71)

Table 4. Assessment of respondents' experience in Social work and International social work (N=71)

	1 (žemas įvertinimas)	2	3	4	5 (aukštas įvertinimas)
Patirtis socialinio darbo srityje	0	7	38	15	11
Patirtis tarptautinio socialinio darbo srityje	26	20	17	6	2

Bendras studentų patirčių įvertinimas rodo, kad socialinio darbo patirtis yra įvertinta geriau nei TSD. Respondentai taip pat neplanuoja aktyviai dalyvauti TSD veikloje ir ateityje:

iš 71 studento teigiamai atsakė 14, neigiamai – 36, 21 nežino, ar baigę studijas dalyvaus TSD veikloje.

Apibendrinant galima teigti, kad universitete sudaryta palanki aplinka įsitraukti į tarptautinį socialinį darbą tiek vietiniu lygmeniu, tiek išvykstant į užsienį (mainai, edukaciniai projektai), tačiau ne visi studentai pasinaudoja suteiktomis galimybėmis.

Diskusija

Žvalgomojo tyrimo duomenys patvirtina teiginį, kad dabartinė tarptautinio socialinio darbo situacija Lietuvoje nėra vienareikšmiška. Studentų nuomonė sutampa su viešąja (o ir profesine) nuomone Lietuvoje, kuri labiau akcentuoja socialinio darbo lokalumą, tarptautiškumo diskusijas paliekant teoriniam akademiniam lygmeniui. Tarptautinis socialinis darbas Lietuvoje suprantamas siaurąją prasme (kaip pirmoji Seden ir bendraautorių apibūdinta forma) ir priimamas kaip specializaciją, o ne profesiją stiprinantis veiksnys. Užsienio autoriai vienareikšmiškai sutinka, kad tarptautiškumo aspektas suteikia socialinio darbo profesijai ne tik platesnį veiklos lauką (kartu ir didesnę atsakomybę), bet ir didina prestižą bei stiprina galią. Lietuvoje kol kas tarptautinis socialinis darbas labiau suvokiamas kaip negalia (nes dirbama su specifinėmis negausiomis grupėmis, reikia papildomų kompetencijų ir pan.), o ne kaip galią suteikiantis veiksnys. Tai primena prieš daugiau nei dvidešimt metų buvusią situaciją, kai diskutuota, kas yra socialinis darbas ir kam jis reikalingas Lietuvoje. Dvidešimto amžiaus pabaigoje socialinis darbas šalyje buvo naujovė, dėl jos pripažinimo reikėjo kovoti, panašiai kaip šiuo metu dar naujovė yra tarptautinis socialinis darbas. Socialinio darbo teorija ir praktika neišvengiamai yra veikiami ekonominės, politinės, kultūrinės ir socialinės globalizacijos, dirbant net tokioje monokultūrinėje šalyje kaip Lietuva.

Išvados

XXI a. pradžioje tarptautinis socialinis darbas tapo dažnu socialinio darbo teoretikų ir praktikų diskusijos objektu, tačiau Lietuvoje iki šiol yra mažai tyrinėtas. Neišvystyta tarptautinio socialinio darbo samprata šalyje, vietinių socialinių problemų ir socialinės politikos akcentavimas studijų metu, santykinai neilga socialinio darbo istorija suponuoja studentų požiūrį į tarptautinį socialinį darbą. Dauguma tyrime dalyvavusių respondentų nesieja savo ateities su tarptautiniu socialiniu darbu.

Socialinio darbo studentai suvokia TSD taip, kaip jis yra apibrėžiamas socialinio darbo teoretikų ir praktikų darbuose. Respondentai pritaria daugumai TSD apibūdinančių teiginių, neutraliau pasisakydami apie globalizacijos poveikį socialinio darbuotojo klientams. Jie akcentuoja TSD svarbą paslaugų gavėjams ir reikšmę socialinio darbo plėtrai, mažiausiai siedami TSD su pačiu socialiniu darbuotoju.

Daugiau nei pusė respondentų nėra bendravę su užsienio studentais studijų metu, bet beveik pusė yra susidūrę su ne iš Lietuvos kilusiais klientais praktikos metu. Iš esmės nedidelė studentų TSD patirtis lemia ir jų ateities planus, kuriuose TSD skiriama mažai vietos.

Studijų universitete metu studentai dažniausiai įsitraukia į TSD dalyvaudami konferencijose, paskaitose, projektuose ir seminaruose. Tyrimo duomenys rodo, kad aktyviausiai tai skatina juos daryti dėstytojai, kurie iš esmės tampa pagrindiniais įsitraukimo į TSD iniciatoriais universitete.

Literatūra

- Bagdonas, A. Socialinis darbas Lietuvoje: raidos, praktikos ir akademinis aspektai. *STEPP: Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*. 2001, 1: 10–35.
- Bagdonas, A.; Lazutka, R. Socialinio darbo studijos Vilniaus universitete: penkiolikos metų patirties refleksija. *STEPP: Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*. 2007, 4: 45–59.
- Cox, D.; Pawar, M. *International social work: issues strategies and programs*. 2nd ed. SAGE Publications, Inc., 2013.
- Dowling, M.; Sextone, P. Refugees and asylum seekers. Seden, J. et al. *Professional development in social work: complex issues in practice*. Individual chapters; the contributors, 2011, p. 63–68 [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-12-12]. <<https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/10594/14222.pdf?sequen ce=1>>.
- Hugman, R. *Understanding international social work: a critical analysis*. UK: Palgrave Macmillan, 2010.
- Jurkuvienė, R. *Socialinio darbo mokyklos kaip socialinės novacijos Lietuvoje*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2003.
- Lazutka, R.; Pivorienė, J.; Eidukeviciute, J. Lithuania.ed A. Campanini, E. Frost. *European Social Work. Comonalities and Differences*. *Carocceditore*. 2004, p. 138–146.
- Lyons, K. et al. *International perspectives on social work: global conditions and local practice*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2006.
- Midgley, J. Issues in international social work: resolving critical debates in the profession. *Journal of Social Work*. 2001, 1: 21, p. 21–35 [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-12-12]. <<http://jsw.sagepub.com/content/1/1/21>>.
- Pivorienė, J. Socialinio darbo raida stiprinant socialinę sanglaudą. *Regnum Est: 1990 m. Kovo 11-osios Nepriklausomybės Aktui – 20. Liber Amicorum Vytautui Landsbergiui: mokslo straipsnių rinkinys* / Atsak. red. G. Mesonis. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2010, p. 1043–1056.
- Pivorienė, J.; Ūselytė, M. Development of multicultural competence in social work education. *Social work*. 2013, 12(1): 63–74.
- Pivorienė, J. Nuo ankstyvosios filantropijos iki profesionalaus socialinio darbo. *Socialinis darbas*. 2004, 3 (1): 73–81.
- Qingwen, X. Defining international social work: a social service agency perspective. *International Social Work*. 2006, 49: 679 [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-12-12]. <<http://isw.sagepub.com/content/49/6/679>>.
- The International Federation of Social Workers (IFSW). 2014. Review Global Definition of Social Work. [interaktyvus]. [žiūrėta 2014-04-09] <<http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work>>.
- Seden, J. et al. Professional development in social work: complex issues in practice. Individual chapters; the contributors, 2011, p. 55–68.
- Švedaitė, B. *Socialinis darbas Lietuvoje: naujos funkcinės sistemos visuomenėje atsiradimo ir vystymosi prielaidų sociologinė analizė*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (sociologija). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2006, 193 p.
- Tripodi, T.; Potocky-Tripodi, M. *International social work research: issues and prospects*. Oxford: Oxford University Press, 2007.
- Varžinskienė, L. *Socialinio darbo profesijos statusas Lietuvoje*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai (sociologija). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008, 193 p.
-

ATTITUDES OF SOCIAL WORK STUDENTS TO INTERNATIONAL SOCIAL WORK

Assoc. Prof. Dr. Jolanta Pivorienė

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary

Since 1943, when the definition of international social work was mentioned, its meaning and content have developed, and at the beginning of the 21st century it became a popular analysis object of social work researches and practitioners. However, in Lithuania, international social work has not been studied and there are no sound researches about this issue.

The goal of the article is to investigate the opinion of social work students about their understanding of international social work and students' involvement in different international social work activities. The article is based on survey data. All final year social work students at one university were investigated using a questionnaire.

Research data shows that students define international social work very closely to scientifically accepted definitions. They agreed with most of the statements describing international social work, however, the impact of globalization to social work clients was assessed neutrally. Respondents think that international social work is very important to service users and social work development and it is less important for social workers.

More than one half of the participating students did not communicate with foreign students during their studies, but almost one half of the respondents met foreign clients during field placement. It seems that social reality is more favourable for international social work than university environment. On the other hand, data shows that universities put a big emphasis on internationalization. The students defined that they often participated in international conferences, lectures, projects, seminars. Teachers were defined as the main factor, which encouraged students to get involved into international social work activities at home or abroad.

Students' opinion reflects public (and professional) opinion, which is more favourable to local than international understanding of social work. International social work in Lithuania is understood in its narrow definition (as the first form defined by Seden et al.). The situation reminds the discussions at the end of the 20th century in Lithuania about what social work is, why it is needed, etc. Similarly now, the notion of international social work has to prove its necessity to Lithuanian researchers and practitioners.

Keywords: international social work, ways of involvement in international social work activities, students experience and involvement in international social work.

Jolanta Pivorienė, socialinių mokslų (sociologija) daktarė, Mykolo Romerio universiteto Socialinių technologijų fakulteto Edukologijos ir socialinio darbo instituto docentė. Mokslinių tyrimų kryptys: socialinės problemos, darni plėtra, multikultūriškumas.

Jolanta Pivorienė, Doctor of Social Sciences (Sociology), Mykolas Romeris University, Faculty of Social Technologies, Institute of Educational Sciences and Social Work, Associated Professor. Research areas: social problems, sustainable development, multiculturalism.